

Nr 271.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till ersättningar åt verksläkare för budgetåret 1939/40; given Stockholms slott den 24 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

Vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor berörde jag bland annat spörsmålet om medelsanvisningen för nästa budgetår till kostnaderna för sjukvård jämte läkemedel åt statliga befattningshavare. Jag framhöll därvid, att dessa kostnader borde bestridas från vederbörande anslagsposter i avlöningsstaterna, dock med det undantaget, att särskilda medel borde anvisas till ersättningar åt verksläkare. Till dylika ersättningar beräknades under sjunde huvudtiteln i statsverks-

propositionen, i avbidan på särskild proposition i ämnet, ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

Jag anhåller nu att få återkomma till denna anslagsfråga.

Enligt 32 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) är tjänsteman vid sjukdom berättigad till läkarvård på statens bekostnad. Läkarvården skall enligt 33 § i allmänhet ombesörjas av särskilda för ändamålet anställda verksläkare.

Enligt det av 1936 års lönekommitté framlagda förslaget till civilt icke-ordinariereglemente skall beträffande kostnadsfri sjukvård åt i förslaget avsedda extra ordinarie tjänstemän samt extra tjänstemän och aspiranter gälla vad i civila avlöningsreglementet jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser är i sådant hänseende stadgat beträffande ordinarie tjänstemän inom motsvarande lönegrader. Vid anmälan den 10 mars 1939 av förslag till löneplaner för ifrågavarande icke-ordinarie tjänstemän (propositionen nr 218) anförde jag, att de föreskrifter beträffande sjukvård på statens bekostnad för extra ordinarie tjänstemän m. fl., som kommittén upptagit i förslaget till civilt icke-ordinariereglemente, icke föranledde någon erinran från min sida.

Det förslag till militärt avlöningsreglemente, som genom proposition denna dag förelägges riksdagen, innehåller beträffande rätt för de ordinarie beställningshavarna vid försvarsväsendet till sjukvård på statens bekostnad samt beträffande ombesörjandet därav i sak enahanda regler som civila avlöningsreglementet. De läkare, som skola anlitas för verksläkarfunktioner inom försvarsväsendet, benämnas i förslaget tjänsteläkare.

Jämväl löneregleringen inom försvarsväsendet är avsedd att omfatta icke-ordinarie personal. Det kan förväntas, att 1936 års lönekommitté inom kort avgiver förslag i ämnet.

I sitt den 16 december 1937 avgivna betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente framhöll 1936 års lönekommitté, att frågan om verksläkarinstitutionens lämpliga organisation borde göras till föremål för närmare utredning före civila avlöningsreglementets ikraftträdande. Vid anmälan av lönekommitténs betänkande (propositionen nr 263 år 1938) framhöll jag, att en dylik utredning uppenbarligen bleve erforderlig i betraktande av att de nya bestämmelserna medförde en utsträckning av den fria läkarvården till de många olika verk och institutioner, som inrymdes under allmänna civiltförvaltningen.

Sedan riksdagen i skrivelse den 8 juni 1938 (nr 388) anmält sina beslut i ärendet angående det nya avlöningsreglementet, anbefalldes Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 medicinalstyrelsen att utarbeta förslag till de föreskrifter och åtgärder, som kunde finnas erforderliga i anledning av vad i det av riksdagen godkända förslaget till civilt avlöningsreglemente stadgades angående verksläkare; och skulle styrelsen med avseende å frågan om verksläkarinstitutionens organisation bereda Sveriges läkarförbunds centralstyrelse tillfälle

att inkomma med yttrande. Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 15 december 1938 avgivit förslag i ämnet. Yttranden över förslaget ha avgivits av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen och Sveriges läkarförbunds centralstyrelse.

I sitt den 23 december 1938 avgivna betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente har 1936 års lönekommitté till närmare behandling upptagit även frågan om anordnandet av den för handhavandet av sjukvården enligt reglementet erforderliga läkarorganisationen. Bland de myndigheter, som yttrat sig över nyssnämnda reglementsförslag, ha arméförvaltningen, marinförvaltningen, försvarsväsendets lönenämnd och statskontoret särskilt berört nu angivna del av förslaget.

Spörsmålen om anordnandet av ifrågavarande läkarorganisationer inom den civila statsförvaltningen och försvarsväsendet ha ansetts böra underkastas gemensam ytterligare utredning genom särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga. Beslut härom har av Kungl. Maj:t meddelats den 10 mars 1939. I det följande torde jag få lämna en kortfattad redogörelse för den hittills verkställda utredningen.

Nuvarande verksläkarorganisation inom civilförvaltningen.

Enligt de äldre avlöningsbestämmelserna har fri läkarvård medgivits inom kommunikationsverken och domänverket samt i begränsad utsträckning inom andra grenar av statsförvaltningen. Särskilda verksläkare finnas också inom vissa förvaltningsgrenar anställda för ombesörjande av den sjukvård, som sålunda bekostas av statsmedel. I synnerhet har järnvägläkarinstitutionen fått en fast organisation. Härom inhämtas av medicinalstyrelsens skrivelse bland annat följande.

Järnvägläkare antages för järnvägsstyrelsens personal av styrelsen, för distriktens personal av vederbörande distriktschef och för personal, tillhörande huvudverkstad, av verkstadsdirektören. Arvode till järnvägläkare utgår beträffande befattningshavare, som tillhöra hans distrikt och äro upptagna å upprättad förteckning över personer, berättigade till fri läkarvård, med visst årligt belopp, räknat antingen för varje befattningshavare eller ock för varje bankilometer av järnvägläkar-distriktets omfattning. Där årligt belopp för varje befattningshavare utgår, utgör beloppet för befattningshavare hos järnvägsstyrelsen 10 kronor, för befattningshavare vid I—IV distriktet likaledes 10 kronor och för befattningshavare vid V distriktet 15 kronor. I de fall, där årligt belopp per bankilometer utgår, är beloppet 20 kronor i I, II och III distriktet, 25 kronor i IV distriktet och 30 kronor i V distriktet. Antalet bankilometer lägges till grund för bestämmandet av arvodet, om arvodet enligt denna beräkningsgrund uppgår till högre belopp än om detsamma beräknats efter personalantalet, med iakttagande dock att arvode efter bankilometer icke får överstiga ett belopp, motsvarande arvode efter 40 kronor per befattningshavare och år.

Inom de övriga förvaltningsgrenar, där verksläkare anlitas, ha formerna för deras anställning och arvodesgrunderna växlat. Beträffande arvodena åt

verksläkare vid postverket, telegrafverket, statens vattenfallsverk och domänverket har emellertid Kungl. Maj:t den 20 september 1935 meddelat föreskrifter. Dessa ha föranletts av riksdagens i skrivelse den 5 juni 1934, nr 307, gjorda anhållan om vidtagande av åtgärder i syfte att åstadkomma större enhetlighet på området. Föreskrifterna ha följande innehåll.

Arvode till verksläkare för vård av till läkaren hänvisad och till läkarvård på verkets bekostnad berättigad personal må utgå *antingen* med visst belopp, högst 10 kronor, per år för varje i avtal med läkaren till honom hänvisad person, *eller ock* med ersättning för varje konsultation, därvid, såvitt fråga är om läkare, som avses i den av Kungl. Maj:t den 18 juni 1926 fastställda provinsialläkartaxan (nr 240), denna taxa skall tillämpas, samt beträffande annan läkare arvudet icke må bestämmas till högre belopp än som för olika fall angivits i den av Kungl. Maj:t fastställda taxa, som avses i 22 § av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor.

Därest i något fall verksstyrelse finner särskilda förhållanden påkalla medgivande av högre arvode än här angivits, må styrelsen underställa frågan härom Kungl. Maj:ts prövning.

Vid resa för vård av person, som är berättigad till läkarvård på verkets bekostnad, må till läkaren utgå resekostnadsersättning enligt allmänna rese-reglementet men icke traktamentsersättning.

Sjukkassetaxa har senast fastställts den 16 december 1938 (nr 738).

Särskilda beslut om högre arvoden än de nyss nämnda ha i vissa fall meddelats.

Erinras må jämväl om den särskilda verksläkarinstitution, som är inrättad för vissa uppgifter i samband med tjänstepensioneringen m. m. Bestämmelser härom äro meddelade i kungörelsen den 18 juli 1935 (nr 461) angående anställande av verksläkare vid vissa verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m.

Medicinalstyrelsens förslag rörande verksläkare inom civilförvaltningen.

Med avseende å ordnandet av den i civila avlöningsreglementet åsyftade verksläkarinstitutionen har medicinalstyrelsen till en början berört ett av Sveriges läkarförbunds centralstyrelse avgivet yttrande, i vilket centralstyrelsen uttalat såsom sin bestämda uppfattning, att tjänstemännen borde få rätt till fritt val i anlitandet av läkare. Medicinalstyrelsen har i anledning därav erinrat, att systemet fritt läkarval vid civila avlöningsreglementets antagande blivit i princip avvisat av statsmakterna utom vad anginge en viss, av 1936 års lönekommitté berörd möjlighet att välja mellan olika verksläkare å en och samma ort. Styrelsen har, enligt vad i skrivelsen yttras, vid angivna förhållande ansett sig icke böra grunda sitt förslag på berörda system.

I fråga om verksläkarinstitutionens organisation har medicinalstyrelsen föreslagit bibehållande vid statens järnvägar av den nuvarande ordningen. I övrigt innebär styrelsens förslag huvudsakligen följande.

Verksläkare borde i regel förordnas å ort, där antalet till fri läkarvård berättigade tjänstemän utgjorde minst 15 eller uppginge till minst detta an-

tal vid medräknande av tjänstemän, som med hänsyn till kommunikations- eller andra förhållanden lämpligen borde vara hänvisade till läkare å orten. Uppginge antalet befattningshavare till minst 100, borde mer än en verksläkare kunna vara förordnad å samma ort. Antalet verksläkare borde uppgå till minst en på 1,000 befattningshavare.

För orter med större antal befattningshavare borde särskild verksläkare utses för ett visst antal befattningshavare. För andra orter, som kunde anses utgöra större orter, exempelvis orter med över 10,000 invånare, ville styrelsen såsom ett alternativ ifrågasätta, att befattningshavare skulle få, därest å orten funnes mer än en verksläkare, vända sig till vilken som helst av dem, dock endast till en under samma kalenderår.

Det skulle ankomma på generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och generalfullstyrelsen att anställa läkare inom vederbörande verk å de orter, där antalet sjukvårdsberättigade tjänstemän vore minst 15. Hinder borde ej möta för dessa verksstyrelser att utse gemensam verksläkare å orter där sammanlagda antalet tjänstemän inom verken vore minst 15. Verksläkare, som utsåges i nu angivna ordning, borde vara skyldig att, där medicinalstyrelsen så föreskreve, vara verksläkare även för befattningshavare i andra verk än de nyss berörda. I den utsträckning verksläkare härutöver behöfde utses, skulle det ankomma på medicinalstyrelsen att förordna sådan läkare.

Det skulle åligga provinsial-, extra provinsial-, stads-, stadsdistrikts-, köpings- eller municipalläkare att vara verksläkare, när så av medicinalstyrelsen i särskilt fall bestämdes. Detta borde gälla även för de fall, då annan myndighet än medicinalstyrelsen ägde utse verksläkare.

Vid utarbetandet av förslag till bestämmelser om ersättning åt verksläkare har medicinalstyrelsen tagit till utgångspunkt, att ersättningen borde i princip utgå efter prestation. Styrelsen har dock ansett en viss maximering av ersättningen påkallad till förekommande av en oberättigat hög besöksfrekvens. För statens järnvägar föreslår styrelsen vissa särbestämmelser. De föreslagna ersättningsgrunderna sammanfattar styrelsen i huvudsak sålunda:

Ersättning åt verksläkare skall med undantag, som i det följande sägs, utgå enligt gällande provinsialläkartaxa.

Ersättning för utfärdande av intyg, som lämnas i och för tjänsten, skall utgå med 2 kronor för varje intyg.

Den sammanlagda årliga, nu angivna ersättningen må utom för järnvägs-läkare icke överstiga ett belopp motsvarande 18 kronor per år och befattningshavare, som under året anlitat verksläkaren.

Utöver ersättning, som nu sagts, skall annan verksläkare än järnvägs-läkare åtnjuta ersättning med 3 kronor per år och befattningshavare, som under året anlitat honom.

Verksläkare vid statens järnvägars V distrikt äger åtnjuta 50 procents tillägg å ersättningen enligt provinsialläkartaxan och å ersättningen för utfärdande av intyg. Beträffande järnvägs-läkare överhuvud taget skall antalet bankilometer av järnvägs-läkardistriktets omfattning läggas till grund för bestämmandet av arvodet, därest årlig ersättning för varje bankilometer med 20 kronor i statens järnvägars I, II eller III distrikt, med 25 kronor i IV distriktet och med 30 kronor i V distriktet uppgår till högre belopp än 16 kronor per år och befattningshavare i I—IV distriktet och 24 kronor per år och befattningshavare i V distriktet. Årlig ersättning per bankilo-

meter må dock icke överstiga 40 kronor per år och befattningshavare. Där ersättning icke utgår per bankilometer, må den sammanlagda årliga ersättningen icke överstiga i I—IV distriktet 20 kronor per år och befattningshavare, som under året anlitat järnvägsläkaren, och i V distriktet 24 kronor per år och befattningshavare, som nyss sagts.

Kostnad för verksläkares resa för besök hos sjuk befattningshavare, som icke utan våda kan flyttas, skall gäldas enligt hithörande bestämmelser i provinsialläkartaxan.

Medicinalstyrelsen erinrar, att läkarna vid statens sinnessjukhus enligt nu gällande bestämmelser äro skyldiga att utan särskild ersättning bereda personalen vid sinnessjukhusen läkarvård i viss omfattning. Styrelsen håller före, att dylik läkarvård, i den mån vården lämpligen kan beredas inom sinnessjukhus, även i fortsättningen bör meddelas av läkare vid sjukhuset, men att denne bör för vården erhålla särskild ersättning enligt de för verksläkare föreslagna reglerna.

Vidare har styrelsen förordat, att de enligt civila avlöningsreglementet tillsatta verksläkarna även skulle vara skyldiga att fullgöra de åligganden i samband med tjänstepensioneringen m. m., som avses i förenämnda kungörelse den 18 juli 1935 (nr 461), varvid ersättning skulle utgå enligt kungörelsens bestämmelser.

En ledamot i medicinalstyrelsen, byråchefen *von Dardel*, har i avgivet särskilt yttrande förklarat sig icke kunna biträda förslaget om särskild tilläggsersättning av 3 kronor per år och befattningshavare, såvitt förslaget anginge läkare, som vore ordinarie statstjänsteman.

Yttranden.

De *myndigheter*, som yttrat sig beträffande frågan om fritt val av läkare, ha anslutit sig till principen, att valfrihet icke eller endast i begränsad utsträckning bör vara medgiven. *Sveriges läkarförbunds centralstyrelse* har däremot förklarat sig vidhålla sin tidigare uttalade åsikt i denna fråga.

I fråga om grunderna för organisationen har *statskontoret* anfört, att för den civila statsförvaltningen, statens järnvägar inbegripna, borde uppbyggas en enhetlig, gemensam läkarorganisation, varvid samtliga verksläkare skulle tillsättas av medicinalstyrelsen.

Beträffande principfrågan ersättning efter prestation eller ackordssystem ha olika meningar anförts. *Statskontoret* och *riksräkenskapsverket* ha biträtt medicinalstyrelsens och läkarförbundets uppfattning, att företräde bör givas systemet ersättning efter prestation. *Generalpoststyrelsen* har givit samma system företräde såvitt angår orter med mindre antal tjänstemän men uttalat sig för bibehållande av ackordssystemet å orter med störrre personal. *Telegrafstyrelsen* har förklarat sig icke kunna förorda ett frångående av det nuvarande ackordssystemet. *Vattenfallsstyrelsen* har uttalat sig till förmån för bibehållande av de nyligen av

Kungl. Maj:t fastställda ersättningsgrunderna, varvid styrelsen särskilt betonat nödvändigheten av fria former för bestämmande av ersättningen till verksläkare åtminstone vid affärsverken, där dessa läkare anlitas för både tjänstemän och arbetare.

Förslaget att såsom ersättningstaxa anlita provinsialläkartaxan har föranlett erinran från *Sveriges läkarförbunds centralstyrelse*, som anser ersättningen till verksläkare, vilka icke äro provinsialläkare, böra utgå enligt sjukkassetaxan.

Beträffande den särskilda ersättningen för läkarintyg har erinran framställts av *statskontoret*, som gjort gällande, att verksläkare borde vara skyldig att utan särskild ersättning utfärda erforderliga intyg.

Den föreslagna maximeringen av ersättningen har avstyrkts av *statskontoret*, som anfört bland annat, att syftet med maximeringen lämpligen borde i stället tillgodoses genom att verksläkares journaler årligen granskades av medicinalstyrelsen. *Riksräkenskapsverket* har framhållit, att maximeringen skulle medföra tekniska svårigheter för de fall, då olika myndigheter hade att utbetala arvode till en och samma verksläkare. *Generalpoststyrelsen* har ifrågasatt nödvändigheten och lämpligheten av maximeringen. *Sveriges läkarförbunds centralstyrelse* har anmärkt, att förslaget i denna del innebure ett frångående av principen ersättning efter prestation på ett sätt som medförde betänkliga konsekvenser.

Förslaget om särskild ersättning med 3 kronor för år och befattningshavare, som anlitat verksläkaren, har helt avstyrkts av *telegrafstyrelsen*. *Statskontoret* har förordat nedsättning av beloppet till 1 krona. *Generalpoststyrelsen* har uttalat sig för att ersättningen beräknas efter ett mindre belopp för år och befattningshavare, som under året varit hänvisad till verksläkaren. *Sveriges läkarförbunds centralstyrelse* har riktat anmärkning dels mot att ersättningen enligt förslaget beräknas i förhållande till antalet befattningshavare, som anlitat verksläkaren, i stället för hela antalet till honom hänvisade befattningshavare, dels mot att ersättningen icke föreslagits till högre belopp för läkare, som icke är provinsialläkare.

Beträffande frågan om ersättning till verksläkare, som samtidigt innehar statlig läkarbefattning, ha *statskontoret*, *riksräkenskapsverket* och *domänstyrelsen* uttalat sig till förmån för den mening, som uttryckts av reservanten inom medicinalstyrelsen. *Statskontoret* har vidare framhållit såsom sin uppfattning, att det liksom nu borde åligga läkare vid statens sinnessjukhus att utan särskild ersättning lämna läkarvård, som av dem lämpligen kunde beredas därtill berättigad sjukhuspersonal, samt att det motsvarande borde gälla läkare vid fångvårds- och vissa andra statliga anstalter.

Vad angår ersättningen till järnvägläkare, har *järnvägsstyrelsen* avstyrkt det föreslagna nya systemet för beräkning av denna ersättning såsom alltför invecklat för praktisk användning. *Statskontoret* har förordat enhetliga regler för järnvägläkare och andra läkare. Jämväl *Sveriges lä-*

karförbunds centralstyrelse har uttalat sig emot bestämmande av ersättning-
en till järnvägläkare efter andra grunder än ersättningen till övriga verks-
läkare.

**1936 års lönekommittés förslag rörande tjänsteläkare
inom försvarsväsendet.**

Med avseende å ordnandet av läkarvården för beställningshavare vid för-
svarsväsendet har man, enligt vad 1936 års lönekommitté framhåller, att
taga hänsyn till att särskilda tjänsteläkare finnas anställda för ombesörjande
av den militära hälso- och sjukvården vid de olika truppförbanden och vid
vissa militära enheter i övrigt. Militäräläkarna ha hittills haft att ombesörja
sjukvård även åt beställningshavare vid försvarsväsendet. Den fria sjuk-
vård, som dessa beställningshavare utom vid olycksfall i tjänsten haft tillgång
till, har regelmässigt varit beroende av om de kunnat inställa sig vid ordinarie
sjukvisitation eller om plats kunnat beredas dem å militärt sjukhus.

I samband med sitt förslag om utsträckande av rätten till fri sjukvård inom
försvarsväsendet har lönekommittén berört frågan, huruvida militäräläkarna
i denna sin egenskap böra, med eller utan särskild gottgörelse, åläggas att
såsom tjänsteplikt bestrida de göromål, som sjukvårdsrättens utsträckande
skulle medföra. Kommittén har därvid uttalat såsom sin uppfattning, att
formella hinder för en dylik anordning visserligen icke vore för handen men
att det av åtskilliga praktiska skäl icke skulle bliva lämpligt eller ens alltid
möjligt att binda läkarvårdsorganisationen vid ett utnyttjande av militärälä-
karna i denna egenskap. Bland annat har kommittén hänvisat till de
ojämnheter i arbetsfördelningen olika militäräläkare emellan, som härvid
skulle föranledas av de starka växlingarna i antalet sjukvårdsberättigade
beställningshavare, samt jämväl till svårigheten att inom de truppförband,
där två ordinarie läkare finnas anställda, lämpligt fördela de ökade göromål-
en dem emellan. Kommittén framhåller även, att sedan numera vissa stөр-
re grupper av arbetarpersonalen vid försvarsväsendet genom kollektivavtal
tillförsäkrats fri läkarvård i hemmet, förvaltningsmyndigheterna erhållit be-
myndigande att med civila läkare eller läkare å försvarsväsendets stat träf-
fa avtal angående ombesörjande mot särskild ersättning av nämnda läkar-
vård. Lönekommittén har med hänsyn härtill förordat anställande av sär-
skilda läkare för ombesörjande av läkarvård enligt militära avlöningsreg-
lementet. Dock skulle dessa läkares uppdrag begränsas till att omfatta
sjukvård i hemmet. Kommittén har nämligen funnit övervägande skäl tala
för att militäräläkarna bibehållas vid den nuvarande skyldigheten att med-
dela sjukvård i samband med ordinarie sjukvisitation. Det förutsättes, att
anställningarna såsom läkare för sjukvård åt beställningshavare i hemmen
skola stå öppna för såväl civila läkare som militäräläkare.

Beträffande ersättningen framhåller kommittén såsom lämpligt, att den
grundas på det för närvarande inom vissa delar av statsförvaltningen tilläm-
pade systemet med viss ersättning per år och sjukvårdsberättigad anställ-
ningshavare. Då ersättningen allenast skulle avse läkarvård i beställnings-

havares hem, bör den enligt kommitténs uppfattning utgå med lägre belopp än vad som blir fallet beträffande verksläkare vid den civila statsförvaltningen.

Yttranden.

Arméförvaltningen bar biträtt förslaget att anställa särskilda läkare för ombesörjande av den utvidgade läkarvården vid försvarsväsendet. Med åberopande av medicinalstyrelsens förslag beträffande verksläkare inom civilförvaltningen förordar arméförvaltningen, att ersättningen till de för hemsjukvård anställda tjänsteläkarna vid försvarsväsendet får utgå enligt provsialläkartaxan, men att visst årligt arvode därutöver eller särskild ersättning för utfärdade intyg icke skall utgå. Arméförvaltningen ifrågasätter maximering av ersättningen till 9 kronor för år och beställningshavare, som under året anlitat tjänsteläkaren.

Marinförvaltningen förordar, att ersättningen till tjänsteläkare bestämmes efter sjukkassetaxan.

Försvarsväsendets lönenämnd har lämnat lönekommitténs förslag i ämnet utan erinran.

Statskontoret har uttalat, att det ville förefalla, som om jämväl nu ifrågasvarande läkaruppgifter borde kunna åläggas militärläkarna, utan att deras tjänstgöring skulle bli alltför betungande. Anställande av särskilda läkare anser statskontoret böra ifrågakomma allenast för det fall, att vederbörande militära tjänsteläkare redan nu åliggande arbetsbörda motsvarar vad som i allmänhet anses vara normalt för en statlig befattningshavare med samma löneställning.

Kostnadsberäkningar.

För ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare vid civilförvaltningen, utom statens järnvägar, räknar *medicinalstyrelsen* med en sammanlagd kostnad till arvoden åt verksläkare av 645,000 kronor. Antalet befattningshavare inom ifrågasvarande förvaltningsgrenar har därvid uppskattats till omkring 38,000. I genomsnitt för befattningshavare uppgår den beräknade kostnaden således till omkring 17 kronor.

De å järnvägläkare belöpande arvodeskostnaderna beräknar *medicinalstyrelsen* till 350,000 kronor för omkring 20,000 ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare. Genomsnittskostnaden skulle således utgöra 17.5 kronor per år och befattningshavare.

Till jämförelse må nämnas, att enligt av styrelsen anförda beräkningar de nuvarande arvoden åt järnvägläkare uppgå till i medeltal omkring 12 kronor för år och befattningshavare, samt att enligt en i annat sammanhang verkställd utredning kostnaderna för läkare vid postverket under år 1937 utgjort i genomsnitt omkring 15 kronor för befattningshavare.

Medicinalstyrelsens beräkningar upptaga, enligt vad styrelsen framhåller,

icke reseersättningar, när dessa ansetts svårligen kunna ens approximativt beräknas.

Vad angår motsvarande kostnader inom försvarsväsendet, har 1936 års lönekommitté antagit, att det årliga arvudet till tjänsteläkare i allmänhet icke skulle behöva överstiga 5 kronor per beställningshavare.

För armén har *arméförvaltningen* uppskattat arvudeskostnaderna till 28,500 kronor för omkring 3,800 ordinarie beställningshavare. Arméförvaltningen har därvid räknat med i genomsnitt 7.5 kronor för år och beställningshavare. Reseersättningarna åt tjänsteläkare antager ämbetsverket icke komma att uppgå till något nämnvärt belopp.

Sättet för kostnadernas bestridande.

I fråga om de kostnader för sjukvård inom civilförvaltningen, som bestridas av anslag å riksstaten, gäller för närvarande, att de avföras från myndigheternas avlöningsanslag. Under erinran om den i årets statsverksproposition förutsatta provisoriska åtgärden att för nästa budgetår upptaga ett gemensamt anslag under sjunde huvudtiteln till ersättningar åt verksläkare, ha statskontoret och riksräkenskapsverket i sina yttranden berört frågan om den ordning, som framdeles bör gälla i detta avseende. *Statskontoret* har därvid anfört såsom sin uppfattning, att vid de till allmänna civilförvaltningen hörande ämbetsverken samtliga kostnader för sjukvård och läkemedel, således även kostnaderna för verksläkare, böra bestridas från en under vederbörande myndighets avlöningsanslag uppförd, förslagsvis beräknad anslagspost. *Riksräkenskapsverket* har yttrat bland annat:

Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning böra sjukvårdskostnaderna även för framtiden avföras å myndigheternas avlöningsanslag. För vinnande av en bättre överblick av statens utgifter för sjukvård åt befattningshavarna, vilka kostnader komma att uppgå till avsevärda belopp, synas dessa utgifter emellertid lämpligen böra redovisas för sig å en för såväl ordinarie som icke-ordinarie tjänstemän under respektive avlöningsanslag å avlöningsstaten uppförd anslagspost till sjukvård åt befattningshavare. Vid sidan av den egentliga räkenskapsföringen bör tillika av myndigheterna för varje budgetår lämnas en summarisk uppgift om hithörande utgifters fördelning på olika slag av sjukvårdskostnader.

Departementschefen.

Även enligt min mening böra kostnaderna för verksläkarna vid allmänna civilförvaltningen bestridas av myndigheternas avlöningsanslag. Jämväl kostnaderna för de tjänsteläkare vid försvarsväsendet, vilka skola omhändervä den sjukvård som ej ankommer på militärläkarna utan särskild ersättning, böra bestridas från de anslag, av vilka personalens löner utgå. En dylik anordning, som kan förväntas påverka avlöningsstaternas uppställning och sättet för anslagsposternas beräkning, bör emellertid lämpligen icke genomföras förrän viss erfarenhet vunnits om kostnadernas storlek och fördelning. I avbidan härpå anser jag mig böra föreslå, att ett sär-

skilt anslag upptages under sjunde huvudtiteln, från vilket samtliga ifrågavarande kostnader — såväl arvoden som reseersättningar åt läkarna — torde få bestridas.

Beträffande medelsbehovet under nästa budgetår å nämnda anslag må framhållas följande.

Det antal ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare, som utom affärsverkens personal ingår i medicinalstyrelsens kostnadsberäkningar för civilförvaltningen, uppgår enligt uppgift till omkring 20,000. Med hänsyn till löneregleringens utsträckning till nya förvaltningsgrenar, däribland det statliga undervisningsväsendet, bör nämnda tal ökas till 24,000. Med de av medicinalstyrelsen gjorda genomsnittsberäkningarna skulle den häremot svarande kostnaden för ersättningar åt verksläkare uppskattas till i runt tal 410,000 kronor.

Antalet av de ordinarie eller icke-ordinarie anställningshavare inom försvarsväsendet, för vilka tjänsteläkarkostnaderna böra bestridas från verksläkaranslaget, torde kunna beräknas till 7,000. Efter de av arméförvaltningen beträffande armén föreslagna genomsnittsberäkningarna skulle häremot svara en kostnad för tjänsteläkarna vid försvarsväsendet av drygt 50,000 kronor.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, har medicinalstyrelsens förslag på väsentliga punkter föranlett erinringar. De olika ändringsförslag, som därvid framlagts, innebära såväl ökningar som minskningar i förhållande till de nyss angivna kostnadsberäkningarna. Uppenbarligen möta, innan den nu pågående, i det föregående omförmälda sakkunnigutredningen blivit slutförd, då möjlighet kan förväntas förefinnas att fatta definitivt ståndpunkt i ersättningsfrågan, vissa svårigheter att uppskatta medelsbehovet å ifrågavarande anslag. Med ledning av de återgivna kostnadsberäkningarna får jag emellertid föreslå, att anslaget, som bör givas förslagsanslags natur, bestämmas till 460,000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan utredningen fullbordats, meddela erforderliga bestämmelser angående ersättningarna åt ifrågavarande läkare.

Slutligen må framhållas, att det måhända kommer att visa sig lämpligt att införliva den verksläkarorganisation, som avses i förenämnda kungörelse den 18 juli 1935 (nr 461), med den nu ifrågavarande organisationen. I så fall torde hinder icke möta att bestrida de enligt sagda kungörelse utgående ersättningarna från det anslag, varom här är fråga. På anslagsberäkningen inverkar denna fråga icke.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Ersättningar åt verksläkare* å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av . . . . . kronor 460,000.

Kunigl. Maj:ts proposition nr 271.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kunigl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

V. Schwartz.